

**«Ռուս-Հայկական համալսարան» բարձրագույն կրթության միջպետական
կրթական կազմակերպություն**

**Հաստատում եմ
Իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն**

Քալաշյան Ա.Ա.

«23» հունիսի 2026 թ.

**Իրավունքի ինստիտուտ
Институт права**

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի

Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության և Սահմանադրական իրավունքի

Հեղինակ՝ դոցենտ Մարանգուլյան Հ.Վ.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Համեմատական իրավագիտություն

Մասնագիտություն՝ 042101.00.7 Իրավագիտություն

**Մագիստրոսի կրթական ծրագիր՝ 042101.02.7 «Սահմանադրական
իրավունք, պետության և իրավունքի
տեսություն»**

1. Ներածություն

«Համեմատական իրավագիտությունը» հանդիսանում է մասնագիտական ցիկլի հիմնական մասը և ունի չափազանց լայն կիրառման շրջանակ: Գիտական տեսանկյունից այս առարկան, նախ՝ նպաստում է ազգային իրավունքի ուսումնասիրությանը, ապա՝ հեշտացնում է օտարերկրյա իրավական համակարգերի ըմբռնումը, կոտրում է իրավական կսենտֆոբիան և, վերջապես, բարձրացնում է իրավական մշակույթի մակարդակը: Գործնականում համեմատական իրավագիտությունն ավելի կարևոր դեր է խաղում. այն կիրառվում է համեմատական օրենսդրության, համեմատական մասնավոր իրավունքի, համեմատական հրապարակային իրավունքի, դատական որոշումների և տրանսազգային իրավաբանական պրակտիկայի մեջ: Օտար երկրներում համեմատական իրավագիտության դասավանդումը լայնորեն տարածված է, սակայն տարբեր ծավալներով և տարբեր ավանդույթների հիման վրա: Վերջին շրջանում ձևավորվում է ըմբռնում, որ այն կարող է իրականացվել առնվազն չորս մակարդակով.

1. որպես համեմատական իրավագիտության ներածություն,
2. որպես համեմատական մեթոդի կիրառություն իրավունքի բոլոր ճյուղերում,
3. որպես իրավունքի աղբյուրներին համեմատական մոտեցման կիրառում,
4. միջազգային կամ օտարերկրյա իրավունքի հատուկ դասընթացների շրջանակում: Դասընթացի կապը ուսումնական պլանի այլ առարկաների հետ. «Համեմատական իրավագիտություն» դասընթացն ունի տրամաբանական և բովանդակային կապ «Պետության տեսության արդի խնդիրներ» և «Իրավունքի տեսության արդի խնդիրներ» առարկաների հետ:

2. Առարկայի նպատակն ու խնդիրները

Առարկայի նպատակն է՝ մագիստրոսներին սովորեցնել համեմատական իրավաբանական մեթոդի ճիշտ ըմբռնումը և կիրառումը, ինչպես նաև օտարերկրյա ազգային իրավական համակարգերի և ժամանակակից իրավական ընտանիքների վերաբերյալ գիտելիքների ձեռքբերումը:

Առարկայի խնդիրներն են՝

- ծանոթանալ հիմնական իրավական ընտանիքների ձևավորման և զարգացման պատմությանը,
- ուսումնասիրել իրավական համակարգերի տիպաբանության չափանիշները,
- ուսումնասիրել ազգային իրավական համակարգերի կառուցվածքը:

3. Նախնական գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների պահանջներ մագիստրոսի համար դասընթացն անցնելու համար

Մագիստրոսը պետք է ունենա նախնական բազային գիտելիքներ իր մասնագիտության տեսական բաժիններից, ինչպես նաև բավարար հումանիտար գիտությունների ընդհանուր կրթություն:

4. Առարկայի բովանդակության յուրացման մակարդակի պահանջներ

Դասընթացը յուրացնելու արդյունքում ուսանողը պետք է՝
իմանա՝ իրավական հիմնական ընտանիքների ձևավորման և զարգացման պատմության, իրավական համակարգերի տիպոլոգիայի չափանիշների, ազգային իրավական համակարգերի կառուցվածքի և արդի աշխարհում իրավունքի զարգացման հիմնական միտումների մասին;
կարողանա՝ կողմնորոշվել ժամանակակից իրավական աշխարհագրության մեջ, գնահատել իրավական գլոբալիզացիայի գործընթացները, կիրառել ստացած գիտելիքները իրավաբանական պրակտիկայում;

տիրապետի՝ համեմատական-իրավական և համակարգային մեթոդներին՝ հարակից առարկաների ուսումնասիրման ժամանակ, ինչպես նաև իրավական համակարգերի մոտեցման գործընթացում ազգային իրավական համակարգերում փոփոխությունները կանխատեսելու մեթոդներին:

2.2. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Դասընթացը ներառված է «Հիմնական մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկում» 3 ակադեմիական կրեդիտ (108 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1 ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջ, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		1 Կի ս.	2 Կիս .	3 Կիս .	4 կիս.	5 Կիս.	6 Կի ս.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Հստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	108						
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	16						
1.1.1. Դասախոսություններ	8						
1.1.2. Սեմինարներ	8						
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	56						

1.3. Հսկ. ժամեր							
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	քննություն						

2.3. Առարկայի ծավալը՝ 108 ժամ, կրեդիտ՝ «3» ECTS:

2.4. Դասընթացի բաժինների և թեմաների բովանդակություն

Մոդուլ 1. Ընդհանուր մաս

Թեմա 1. Համեմատական իրավագիտություն. մեթոդ, գիտություն, ուսումնական առարկա

Համեմատական իրավագիտությունը որպես իրավական գիտելիքի առանձին ճյուղ:
Համեմատական իրավագիտությունը իրավաբանական գիտությունների համակարգում:
Դրա հարաբերակցությունը ընդհանուր իրավաբանական տեսության, իրավունքի պատմության, իրավափիլիսոփայության, իրավասոցիոլոգիայի, ճյուղային իրավագիտության, համեմատական քաղաքականագիտության և իրավական էթնոլոգիայի հետ: Այն որպես մեթոդ և գիտություն, ինչպես նաև որպես ուսումնական առարկա: Դասընթացի նշանակությունը իրավաբանների պատրաստման համար:

Թեմա 2. Համեմատական իրավագիտության մեթոդաբանություն

Համեմատության հասկացությունը և նշանակությունը: Համեմատական մեթոդի կիրառությունը ազգային իրավունքի գիտական և գործնական խնդիրների լուծման մեջ:
Համեմատական իրավաբանական մեթոդի կիրառման խնդիրներն ու օբյեկտները:
Համեմատական մեթոդը և միջազգային իրավունքը: Իրավական համակարգերի համեմատական հետազոտությունների հիմնական տեսակները:

Թեմա 3. Համեմատական իրավագիտության պատմություն

Համեմատական իրավագիտության առաջացումը և զարգացման հիմնական փուլերը:
Ժամանակակից իրավական կոմպարատիվիստիկայի վիճակը: Օտարերկրյա իրավագետների ներդրումը: Համեմատական իրավագիտությունն ու միջազգային համագործակցությունը:

Թեմա 4. Համեմատական իրավագիտության ֆունկցիաները

Գիտական-ճանաչողական և գործնական-կիրառական ֆունկցիաներ: Իրավունքի ունիվերսալացում և հարմոնիզացում: Օտարերկրյա փորձի ուսումնասիրությունը:
Համեմատական իրավագիտության դերը տնտեսական և մշակութային համագործակցության զարգացման մեջ:

Թեմա 5. Ժամանակակից հիմնական իրավական համակարգերի դասակարգում

Իրավական համակարգերի տիպաբանության և դասակարգման իրավաբանական չափանիշները: Իրավական համակարգի հասկացությունը համեմատական

իրավագիտության մեջ. «ազգային իրավական համակարգ» և «իրավական ընտանիք»:
Ժամանակակից իրավական ընտանիքների ուսմունքը:

Թեմա 6. Համեմատական իրավագիտությունը և միջազգային իրավունքը

Ազգային (ներսպետական) և միջազգային իրավունքի հարաբերակցությունը: Հիմնական տեսություններ: Միջազգային իրավունքի ազդեցությունը ազգային համակարգերի վրա: Մարդու իրավունքների միջազգային չափանիշները: Համեմատական իրավագիտությունն ու միջազգային մասնավոր իրավունքը:

Թեմա 7. Եվրոպական իրավունքն ու համեմատական իրավագիտությունը

Եվրոպական իրավունքի ձևավորումը, զարգացման փուլերը, իրավունքի աղբյուրները: Եվրոպայի խորհրդի իրավունքը, հիմնական փաստաթղթերը: Եվրոպական իրավական տարածքը:

Հատուկ մաս. Ժամանակակից հիմնական իրավական համակարգեր

Բաժին 1. Հռոմա-գերմանական իրավական ընտանիք

- Թեմա 8. Ընդհանուր բնութագիր
- Թեմա 9. Սկանդինավյան երկրների իրավական համակարգեր
- Թեմա 10. Լատինական Ամերիկայի երկրների իրավական համակարգեր
- Թեմա 11. Ճապոնիայի իրավական համակարգ

Բաժին 2. Ընդհանուր իրավունքի համակարգ

- Թեմա 13. Անգլիայի իրավական համակարգ
- Թեմա 14. ԱՄՆ-ի իրավական համակարգ
- Թեմա 15. Բրիտանական Համագործակցության երկրների համակարգեր

Բաժին 3. Կրոնական և ավանդական իրավական ընտանիքներ

- Թեմա 16. Մահմեդական իրավունքի ընտանիք
- Թեմա 17. Հինդու իրավունքի համակարգ
- Թեմա 18. Հեռավոր Արևելքի երկրներ (Չինաստան, Կոնֆուցիոսյան և Լեզիստական ըմբռնումներ)
- Թեմա 19. Աֆրիկյան իրավական ընտանիք

Բաժին 4. Խառը իրավական համակարգեր և համեմատական իրավագիտություն

- Թեմա 20. Խառը իրավական համակարգերի հասկացությունը
Օրինակներ՝ Կվեբեկ, Լուիզիանա, Իսրայել, Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն

Բաժին 5. Համեմատական իրավագիտությունը և ազգային իրավական համակարգեր

- Թեմա 21. Ռուսական իրավական համակարգ
- Թեմա 22. Հայկական իրավական համակարգ

7.3 Դասընթացի հարցերի և թեստերի մոտավոր ցանկ

(Հակիրճ ներկայացված միայն մի քանիսը. ցանկանու՞մ եք ամբողջ ցանկի հայերեն թարգմանությունը՝ կշարունակեմ)

1. Համեմատական իրավագիտությունը որպես իրավական գիտելիքի ճյուղ
2. Համեմատական իրավագիտությունը իրավաբանական գիտությունների համակարգում
3. Համեմատական իրավագիտության կապը իրավական տեսության, պատմության, փիլիսոփայության, սոց. գիտությունների հետ
- ...
4. Ռուսաստանի Դաշնության իրավական համակարգը. հիմնական ճյուղեր
5. Շոտլանդիայի իրավական համակարգի առանձնահատկությունները
6. Անգլիայի իրավական համակարգը
- ...
7. Մահմեդական իրավունքը և օրենքը

8. Ուսումնական և մեթոդական ապահովում

8.1 Առաջարկվող գրականություն՝

ա) Հիմնական գրականություն

1. Малько А.В., Саломатин А.Ю. Сравнительное правоведение. М., 2008
2. Марченко М.Н. Правовые системы современного мира. М., 2007
3. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение. М., 2005
4. Рене Давид, Камилла Жоффри-Спинози «Основные правовые системы современности». М., 2003

Բ) Հիմնական և լրացուցիչ գրականություն

1. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности). М., 2007
2. Тихомиро Ю.А. Сравнительное правоведение: развитие концепции и общественной практики// Журнал российского права 2006. #6.
3. Саидов А.Х. Национальные парламенты мира: Энциклопедический

- справочник. М., 2005
4. Саломатин А.Ю. О концепции курса «Сравнительное правоведение» и сравнительно-правовых исследованиях// Актуальные проблемы политики и права. Вып.8. Пенза, 2005
 5. Саломатин А.Ю., Макеева Н.В. Конституционные и законодательные акты зарубежных государств. Пенза, 2005
 6. Тихомиров А.Д. Юридическая компаративистика. Философские, теоретические и методологические проблемы. Киев, 2005
 7. Саломатин А.Ю. Сравнительное правоведение: Методические рекомендации к учебному курсу Пенза, 2005
 8. Правовые культуры: История, эволюция, тенденции развития: Материалы межвузовской научной конференции 26 марта 2003 г. М., 2003
 9. Уголовное право зарубежных стран. Общая часть/ Под ред. И. Д. Козочкина. М., 2003
 10. Марченко М.Н. Курс сравнительного правоведения. М., 2002
 11. Медушевский А.Н. Сравнительное конституционное право и политические институты: Курс лекций. М., 2002
 12. Судебные системы европейских стран: Справочник. М. 2002
 13. Осаке К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и Особенная части. М., 2000
 14. Тихомиро Ю.А. Курс сравнительного правоведения. М., 1996
 15. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2 т. М., 2000. Т.1.
 16. Черноков А.Э. Введение в сравнительное правоведение: Учеб. пособие. СПб., 2004.